

Factsheet

Een venster op de wereld: buitenlandberichtgeving in onze TV-journaals

“In een ‘global village’ horen ‘global citizens’ thuis”

Buitenlands nieuws wint aan belang gezien de groeiende globalisering van alle facetten van de samenleving. We leven als het ware in een ‘global village’ en de media zijn de belangrijkste, en vaak ook de enige, bron van informatie over de (internationale) gebeurtenissen in dit mondiale dorp. Buitenlands nieuws zou daarom voor ons een groot en duidelijk venster op de wereld moeten zijn; in de realiteit blijkt dit venster eerder klein en aangedampt.

Buitenlands nieuws: een bedreigde diersoort?

Sinds de jaren negentig zien we over de hele wereld een dramatische daling van het buitenland nieuws. Met het wegvallen van de eenvoudige tegenstellingen ten tijde van de Koude Oorlog, lijkt het dat de media het moeilijker hebben om over het buitenland te berichten. Twee elkaar versterkende mechanismen zijn hier mee voor verantwoordelijk. Enerzijds zien we een steeds grotere impact van de commerciële logica op de media-industrie en anderzijds zien we bij de doorsnee burger een gebrek aan interesse voor buitenland nieuws. De commerciële structuren zetten ertoe aan van *‘U vraagt, wij draaien’* de norm te maken, wat kwaliteitsvol (buitenlands) nieuws grotendeels afhankelijk maakt van de inzet van individuele journalisten.

Hoeveel buitenland krijgen we te zien?

- **Het aandeel buitenland nieuws op VRT en VTM is gedaald: van 28% in 2003 tot 23% in 2008**
- **VRT toont gemiddeld meer buitenland nieuws dan VTM**
- **Ongeveer een vijfde van ons nieuws is ‘gemengd’ nieuws, waarin buiten- en binnenland samen aan bod komen**

Ons nieuws heeft een duidelijke focus op België, en dat is de laatste jaren alleen maar toegenomen: het aandeel buitenland nieuws daalt, van 28% van de gemiddelde nieuwsuitzending in 2003 tot 23% in 2008. Daarbij dient wel gezegd dat zich in 2003, met het begin van de oorlog in Irak, een bijzondere situatie voordeed. Een tweede kanttekening is dat de terugval na 2003 eerder en in grotere mate plaats vond bij VTM dan bij VRT. Naast een daling van het aandeel buitenland nieuws, blijkt het bovendien ook nog eens erg vluchtig: het krijgt de minste tijd toebedeeld op beide zenders, zo’n 84 seconden per item. Het is niet vanzelfsprekend om de moeilijke materie die buitenland nieuws vaak is, diepgaand en genuanceerd in beeld te brengen in zo’n korte tijdspanne. Wanneer we het in een internationaal perspectief plaatsen, zien we dat de VRT relatief veel buitenland nieuws brengt en dat VTM net onder het gemiddelde scoort.

Domesticatie van het nieuws neemt toe

Als onze media buitenlands nieuws brengen, gebeurt dat meer en meer met een binnenlandse invalshoek. Dit is wat men noemt domesticatie: een buitenlands item krijgt dan een vertrouwd referentiekader en wordt op die manier minder onbegrijpelijk en minder een ver-van-mijn-bed-show. Een buitenlandjournalist verwoordt het zo: *“Je krijgt buitenlands nieuws maar aan de kijker verkocht als je dat zoveel mogelijk identificeert met de belangen van de Vlaming, als de Vlaming zich betrokken voelt.”* Zo wordt er bij een natuurramp in bijvoorbeeld Australië steeds vermeld of er al dan niet mensen van hier bij de slachtoffers zijn en worden landgenoten in het betrokken gebied gecontacteerd. Dit inzoomen op de betrokkenheid van landgenoten is iets wat VTM regelmatig doet. De VRT brengt het nieuws dichterbij de mensen door niet enkel de betrokkenheid van landgenoten aan te halen, maar ook door na te gaan welke mogelijke implicaties een internationale gebeurtenis heeft voor België.

Welke landen komen aan bod?

Wanneer we met z'n allen om 19u voor de buis zitten voor het nieuws van de dag, zien we 7 op de 10 keer een item over België, de kijkers van VTM meer dan de kijkers van VRT. Na België volgt de VS met 1 op de 10 items. Vervolgens nemen onze buurlanden, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Duitsland, elk 3 tot 5% van het totale aantal nieuwsitems in. Opvallende afwezigen zijn het hele Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse continent. Congo is hierop een uitzondering, dat als voormalige kolonie ook een zekere nieuwswaardigheid toebedeeld krijgt. Hieruit blijkt dat nabijheid onze nieuwsagenda bepaalt: in de eerste plaats geografische nabijheid (de buurlanden) maar ook culturele nabijheid (de VS) en koloniale nabijheid (Congo). Het zoeklicht van de media is bovendien erg onrustig en belicht vaak die landen waar er zich één of meerdere spectaculaire gebeurtenissen hebben voorgedaan. Een stukje wereld dat kort werd belicht, verdwijnt na de hype rond de gebeurtenis opnieuw in de duisternis. Zo blijft de kijker zonder enige duiding over de context en de afloop van de meestal schrijnende gebeurtenis achter.

Welk buitenland krijgen we te zien?

Buitenlands nieuws is thematisch beperkter dan binnenlands nieuws. Het is in de eerste plaats negatief nieuws, en bericht vooral over oorlog (28%) rampen (16%) en criminaliteit (15%). VTM en VRT pikken overwegend dezelfde actualiteit op, maar waar VTM voornamelijk de 'zachte' sensationele kaart trekt, zoomt VRT in op de 'harde' politieke thema's. Dat onze zenders overwegend op dezelfde actualiteit inspelen, is niet te verwonderen aangezien ze beiden afhankelijk zijn van een beperkt aantal internationale persbureaus zoals Reuters en Associated Press. De kosten om zelf correspondenten ter plaatste te sturen zijn immers vaak te hoog.

“buitenlands nieuws is als een vogeltje in de mijn: het vogeltje geeft de geest wanneer de voorwaarden voor kwaliteitsvolle journalistiek in het gedrang komen”.

Aangezien de burger voor buitenlands nieuws aangewezen is op wat er via de media de huiskamers binnenstroomt, is aandacht voor de dalende trend in het aandeel buitenlands nieuws nodig. Daarbij moeten we wel rekening houden met de moeilijke balans tussen de autonomie en vrijheid van de pers, en overheidsmaatregelen om voldoende kwaliteitsvolle buitenlandberichterij te stimuleren.

Meer weten?

Het volledige rapport *'Een venster op de wereld. De actuele staat van buitenlandberichterij: feiten, impact en actieruimte'* vind je op www.vlaamsvredesinstituut.eu.